

Opinie: De donorwet was omstreden, maar nog even en iedereen heeft eigen keuze gemaakt

Nu in het overgrote deel van Nederland de donorregistratie volgens de nieuwe wet is voltooid, blijkt hoe misplaatst het verzet ertegen was. Er is nu duidelijkheid ook voor mensen die niet willen doneren of het aan de familie overlaten.

Menno Loos en Farid Abdo 18 juli 2021, 09:00

het vervoer van donororganen. Beeld Flip Franssen / HH

Koelboxen voor

Op 7 juli informeerde het ministerie de Tweede Kamer over de implementatie van de nieuwe donorwet en het aantal nieuwe donorregistraties. Nog maar drie provincies te gaan en dan heeft elke Nederlander een keuze gemaakt. Ongetwijfeld zal dit weer discussie oproepen, inclusief allerlei bezwaren. Logisch, want geen wetswijziging heeft de gemoederen zo beziggehouden als de nieuwe donorwet. Zo verschenen ook in deze krant vele hoofdredactionele commentaren, artikelen en opinies.

Samengevat had iedereen een mening, was er veel bangmakerij op basis van onwaarheden en klonk er vooral: ‘Wie denkt de overheid wel niet dat ze is ons te verplichten tot registratie. Ik ga over mijn eigen lichaam en maak mijn eigen keuze.’ Daar zat echter precies het pijnpunt van de oude situatie: mensen maakten geen eigen keuze.

Oude situatie krom

Uit alles wat werd geschreven en geroepen werd voor ons duidelijk dat de meeste mensen niet begrepen hoe krom de oude situatie was: daar bestond geen enkele druk op het individu om zijn of haar keuze zelf vast te leggen, maar werd vervolgens wel de familie opgezadeld met de plicht die keuze alsnog te maken als hun dierbare overleed, een zeer emotioneel en moeilijk moment dus.

Deze situatie, zelf niet registreren en de familie er ongewild mee opzadelen, was de regel in Nederland. Ondanks alle campagnes, donorweken en initiatieven, waaronder De Grote Donorshow van omroep BNN, had slechts 40 procent van de Nederlanders een keuze vastgelegd. Voor ons was het niet meer dan logisch dit te willen veranderen.

Hoewel het debat zich vaak toespitste op ‘de overheid wil ons verplichten te doneren vanwege het tekort aan orgaandonoren’, is de crux van de nieuwe wet het best samen te vatten als ‘een verbetering van zelfbeschikking’. De wet verplicht namelijk niemand zich te registreren, het zet mensen enkel aan om na te denken over hun eigen keuze en daarnaar te handelen. De getallen tonen aan hoe boven verwachting succesvol de nieuwe wet op dit vlak is geweest.

Het eerste effect van de nieuwe donorwet werd al zichtbaar nadat de wet was aangenomen, maar nog niet in werking getreden. Het aantal ‘ja’-, maar ook ‘nee’-registraties begon sterk te stijgen. Deze trend zette door met het aanschrijven van elke nog niet geregistreerde volwassen Nederlander.

Zélf iets moeten doen

Met name de stijging in het aantal ‘nee’s’ in het register is interessant en toont de kracht van de nieuwe wet. Mensen die niet willen doneren en voorheen in de waan

leefden dat niet-registreren ook niet-doneren betekende, werd door de nieuwe wet duidelijk dat ze zélf iets moesten doen. Oftewel, wil je na je overlijden je organen echt niet doneren aan een ander op de wachtlijst, dan zul je voor de zekerheid actief een ‘nee’ moeten registreren. Dit was in de oude situatie net zo, maar door de opzet van de oude wet en het donorregister niet duidelijk.

Door de nieuwe wet werd het glashelder en zien we dat deze groep Nederlanders beter begrijpt hoe donatie-registratie in zijn werk gaat, waardoor zij hun eigen keuze nu eindelijk vastleggen. De toegenomen mate van zelfbeschikking spreekt ook uit het aantal mensen dat nu bewust heeft opgegeven de keuze over te laten aan hun familie of een specifiek persoon. Deze groep is blijkbaar niet tegen donatie (anders was een nee-registratie op zijn plaats), maar wil waarschijnlijk doneren als de familie op dat moment er ook emotioneel achter staat. Of de nieuwe donorwet op termijn zal resulteren in meer donoren, zullen we zien.

Door de toegenomen zelfbeschikking wordt de familie in ieder geval minder opgezadeld met een keuze voor een ander, een keuze die juist bij het individu zelf hoort. Zowel onder de oude als de nieuwe wet geldt nog steeds: bespreek het aan de keukentafel, zodat je familie weet wat je wensen zijn omtrent donatie.

Menno Loos is auteur van [Dat bepaal je zelf](#), tien jaar strijden voor de nieuwe donorwet en voorzitter burgerinitiatief.

Farid Abdo is intensivist Radboud-umc, voorzitter commissie donatie Nederlandse Vereniging voor Intensive Care.